Studies of ethics and behavior in accounting and auditing
Volume 5, Issue 2, 2025

Identifying and Ranking the Components and Indicators of Auditor Accountability Based on Corporate Governance

Hamed Achak[1], Alireza Hirad[2], Abbasali Haghparast[3], Reza Sotudeh[4]

[1] Department of Accounting, Zahedan Branch, Islamic Azad University, Zahedan, Iran. hamed.achak@iau.ir
[2] Department of Accounting, Khash Branch, Islamic Azad University, Khash, Iran **(Corresponding author).** dr.hirad@iau.ac.ir
[3] Department of Accounting, Zahedan Branch, Islamic Azad university, Zahedan, Iran. aa.haghparastt@iau.ir
[4] Department of Financial and Accounting, Faculty of Humanities, Meybod University, Meybod, Iran. Sotudeh@meybod.ac.ir

Abstract

Introduction: Auditors are vital to the framework of corporate governance, acting as key components in ensuring transparency and accountability within organizations. Their role extends beyond merely validating financial statements; they assess various risks and aid boards and audit committees in their oversight responsibilities. This multidimensional role highlights the importance of understanding how auditors contribute to corporate governance and how their accountability can be enhanced. Regarding critics who believe that focusing too much on integrating auditors into corporate governance might obscure the diverse functions auditors serve across different sectors, it's important to recognize that while auditors adapt to various contexts, their fundamental role in providing independent assurance remains pivotal. A balanced approach considers the specific nuances of each industry while emphasizing the core responsibilities that auditors uphold. On concerns about increased costs associated with heightened auditor accountability, one could argue that the long-term benefits, such as improved governance, reduced risk of fraud, and enhanced stakeholder confidence, tend to outweigh immediate financial implications. Companies that invest in strong audit practices may experience greater stability and trust from investors, which can be beneficial in the long run. Considering the variances in perspectives among stakeholders regarding what constitutes effective audit quality, it's crucial to foster an open dialogue. Effective audit quality is often subjective, influenced by different priorities across stakeholders. Thus, a clear framework defining what quality entails—aligned with stakeholder expectations—can help bridge these gaps, ultimately leading to a more coherent understanding of auditor accountability's contribution to effective corporate governance. In developing a model that clarifies the roles of auditors within corporate governance, it's essential to create a comprehensive framework that captures the essence of these interactions. Addressing the research questions regarding the components and indicators of auditor accountability can enhance the effectiveness of audits and reinforce the relationships among auditors, governance frameworks, and organizational health. By examining these elements, we can strengthen both theoretical and practical applications in the auditing field, supporting the overarching goals of transparency and accountability in corporate settings. The research questions are as follows:

1. How would you respond to someone who argues that the complexity of corporate governance makes it difficult to establish a clear set of indicators for auditor accountability?

2. What about the possibility that the significance of various components of auditor accountability may

http://sebaa.journal.qom-iau.ac.ir/

Cite this article: Achak, H., Hirad, A.R., Haghparast, A. & Sotudeh, R. (2025). Identifying and Ranking the Components and Indicators of Auditor Accountability Based on Corporate Governance. *Studies of ethics and behavior in accounting and auditing*, 5(2), p. 87-110. https://doi.org/10.71907/sebaa.2025.1161203234

Received: 2025/02/13 ; **Revised:** 2025/03/28 ; **Accepted:** 2025/04/19 ; **Published online:** 2025/07/01

Publisher: Qom Islamic Azad University **Article type:** Research Article © The Author(s).

differ across industries, thus complicating your ranking?

3. Have you considered the perspective that some stakeholders might see the components of auditor accountability as too vague or subjective to ensure effective implementation?

Materials and methods: The present study is applied in terms of purpose and adopts an exploratory approach, conducted during the year 2024. It employs a mixed-methods research design that includes both qualitative and quantitative analyses. In the first stage, the main research method utilized is data-based theorizing, which focuses on identifying the components and indicators of auditors' accountability based on corporate governance, as perceived by experts. The qualitative aspect of the study involves a statistical population composed of auditors and university faculty members. Participants were selected purposefully based on specific criteria: they must have expertise in auditing or accounting, possess over five years of work experience, be employed in the auditing profession, and have conducted research in auditing and corporate governance. A total of 20 auditors and faculty members were purposefully chosen as the statistical sample for this qualitative phase. The second stage of the research involved a quantitative analysis wherein the components and indicators identified were ranked using the Friedman test, reflecting the perspectives of the experts. In the third stage, a researcher-designed questionnaire was created to assess the validity of the identified components and indicators. This questionnaire was distributed among a larger statistical population, which included university faculty members and auditors. The sampling method for this phase was random, and based on Morgan's diagram, the sample size was calculated to be approximately 384 individuals. The questionnaire was structured using a five-point Likert scale, ranging from "very desirable" (value of 5) to "very undesirable" (value of 1). Distribution of the questionnaire was conducted in person, electronically, and within virtual specialized groups among the statistical sample members. To evaluate the validity of the questionnaire, feedback was gathered from professors and professional experts. The reliability of the questionnaire items was determined using Cronbach's alpha coefficient, while the normality of the data was assessed using the Kolmogorov-Smirnov test. To address the third research question, a t-test was performed, and the analysis was conducted using SPSS software. Auditors are vital to the framework of corporate governance, acting as key components in ensuring transparency and accountability within organizations. Their role extends beyond merely validating financial statements; they assess various risks and aid boards and audit committees in their oversight responsibilities. This multidimensional role highlights the importance of understanding how auditors contribute to corporate governance and how their accountability can be enhanced.

Findings: The purpose of this study was to identify and rank the components and indicators of auditor accountability based on corporate governance. Six key components were identified: 1. Accountability to Shareholders: Ensuring that the interests of shareholders are prioritized and addressed in the auditing process. 2. Accountability to the Board of Directors or Executive Managers: Acting in the best interests of senior management and providing necessary oversight and guidance. 3. Accountability to Risk Management Processes: Involvement in identifying, assessing, and managing risks within the organization to ensure sound governance practices. 4. Accountability to Information Transparency: Upholding the principles of transparency in financial reporting and disclosure to stakeholders. 5. Accountability to Stakeholders: Recognizing diverse stakeholder interests and ensuring that their concerns are incorporated into audit practices. 6. Ethical Accountability and Professional Behavior: Adhering to ethical standards and professional conduct in all auditing activities. In total, the study identified 37 specific indicators that further detail these components, providing a comprehensive framework for understanding auditor accountability within corporate governance.

Conclusion: Transparent accountability and effective reporting by auditors play a crucial role in enhancing investor decision-making and strengthening corporate governance. When auditors prioritize accountability to shareholders, board members, and other stakeholders, it fosters trust and confidence in financial statements. Clear and transparent reporting helps investors make informed choices, ultimately leading to better investment outcomes.

Keywords: Auditors, Accountability, Corporate Governance, Transparency, Professional Behavior.

http://sebaa.journal.qom-iau.ac.ir/

مطالعات اخلاق و رفتار در حسابداری و حسابرسی
دوره ۵، شماره ۲، ۱۴۰۴

شناسایی و رتبه‌بندی مؤلفه‌ها و شاخص‌های پاسخگویی حسابرسان مبتنی بر حاکمیت شرکتی

حامد آچاک[۱]، علیرضا هیراد[۲]، عباسعلی حق‌پرست[۳]، رضا ستوده[۴]

[۱] گروه حسابداری، واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران. hamed.achak@iau.ir
[۲] گروه حسابداری، واحد خاش، دانشگاه آزاد اسلامی، خاش، ایران **(نویسنده مسئول)**. dr.hirad@iau.ac.ir
[۳] گروه حسابداری، واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران. aa.haghparastt@iau.ir
[۴] گروه مالی و حسابداری، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه میبد، میبد، ایران. Sotudeh@meybod.ac.ir

چکیده

هدف: حسابرسان در حاکمیت شرکتی نقش مهمی ایفا می‌کنند و به عنوان یکی از ستون‌های اصلی این مفهوم حامیت شرکتی شناخته می‌شوند. موسسات حسابرسی با ارائه اطلاعات می‌توانند کیفیت حسابرسی را نمایان سازند که نتیجه آن بهبود کیفیت حسابرسی خواهد بود. پاسخگویی موسسه‌های حسابرسی برای استفاده‌کنندگان اطلاعات حسابداری مهم می‌باشد. حاکمیت شرکتی بر شفافیت و پاسخگویی شرکت‌ها تاکید دارد. پاسخگویی موسسه‌های حسابرسی برای ذی‌نفعان حائز اهمیت است. حسابرسان در ارزیابی و مدیریت ریسک‌های شرکت نقش دارند. آنها ریسک‌های مالی، عملیاتی و ریسک‌های مرتبط با کنترل‌های داخلی را شناسایی و ارزیابی می‌کنند و به عنوان ناظران مستقل، به شناسایی و مدیریت ریسک‌ها می‌پردازند و به کمیته حسابرسی و هیئت مدیره در انجام وظایف نظارتی خود یاری می‌رسانند. جایگاه حسابرسان در حاکمیت شرکتی، به حفظ منافع شرکت و محافظت از حقوق ذینفعان کمک می‌کند. در نبود نهادهای نظارتی، کیفیت حسابرسی کاهش می‌یابد. پژوهش حاضر به بررسی ارتباط بین حاکمیت شرکتی و نحوه پاسخگویی حسابرسان می‌پردازد و می‌تواند بینش‌های ارزشمندی را برای بهبود کیفیت حسابرسی و تقویت حاکمیت شرکتی ارائه دهد. با بررسی نحوه پاسخگویی حسابرسان در شرکت‌هایی با ساختارهای حاکمیت مختلف، می‌توان نظریه‌های موجود را تقویت و توسعه داد. نتایج این پژوهش می‌تواند به سازمان‌های حسابرسی و نهادهای نظارتی کمک کند تا استانداردهای حسابرسی را بهبود بخشند و انتظارات مربوط به پاسخگویی حسابرسان را در قبال حاکمیت شرکتی مشخص کنند. بنابراین، درک این ارتباط می‌تواند به تقویت شفافیت، مسئولیت‌پذیری و اعتماد در فرآیند انجام حسابرسی منجر شود. همچنین، به توسعه دانش نظری در زمینه حسابرسی و مدیریت شرکتی کمک می‌کند، و دارای پیامدهای عملی مهمی برای حرفه حسابرسی، بهبود کیفیت حسابرسی و تقویت ساختار حاکمیت شرکتی است. با توجه به پیچیدگی‌های فزاینده کسب‌وکارها و انتظارات ذینفعان، طراحی الگویی که نقش حسابرسان را در این فرایند به درستی تعریف کند، امری ضروری است. مسئله اصلی در اینجا، یافتن راهکارهایی برای تقویت ارتباط بین حسابرسان و ساختار حاکمیت شرکتی است، تا بتوان از مزایای آن در ایجاد شفافیت، پاسخگویی و بهبود عملکرد شرکت‌ها بهره‌مند شد. در بسیاری از موارد، حسابرسان و ساختار حاکمیت شرکتی به عنوان دو جنبه جداگانه و گاهی اوقات غیرمرتبط در نظر گرفته می‌شوند. حسابرسان بر روی صورت‌های مالی و رعایت استانداردهای حسابداری تمرکز دارند، در حالی‌که حاکمیت شرکتی با مدیریت ریسک، نظارت بر مدیریت ارشد، و حفظ حقوق سهامداران مرتبط است. با این حال، ادغام این دو مفهوم می‌تواند مزایای قابل توجهی به همراه داشته باشد. مسئله اصلی در تبیین الگوی پاسخگویی

استناد به این مقاله: آچاک، حامد؛ هیراد، علیرضا؛ حق‌پرست، عباسعلی؛ ستوده، رضا (۱۴۰۴). شناسایی و رتبه‌بندی مؤلفه‌ها و شاخص‌های پاسخگویی حسابرسان مبتنی بر حاکمیت شرکتی. *مطالعات اخلاق و رفتار در حسابداری و حسابرسی*، ۵(۲)، ص۸۷-۱۱۰.

https://doi.org/10.71907/sebaa.2025.1161203234

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۱/۲۵ ؛ **تاریخ اصلاح:** ۱۴۰۴/۰۱/۰۹ ؛ **تاریخ پذیرش:** ۱۴۰۴/۰۲/۰۵ ؛ **تاریخ انتشار آنلاین:** ۱۴۰۴/۰۴/۱۰

ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم **نوع مقاله:** پژوهشی
© نویسندگان.

http://sebaa.journal.qom-iau.ac.ir/

حسابرسان مبتنی بر حاکمیت شرکتی، ایجاد یک رویکرد یکپارچه بوده که لازم است نقش و مسئولیت‌های حسابرسان در چارچوب حاکمیت شرکتی به طور واضح تعریف شود. هدف از تبیین مولفه‌ها و شاخص‌های پاسخگویی حسابرسان مبتنی بر حاکمیت شرکتی، ایجاد یک چارچوب منسجم و کارآمد است که به حسابرسان اجازه دهد نقش خود را در تضمین سلامت مالی و مدیریتی شرکت‌ها به طور موثرتری ایفا کنند. با مواجهه و رفع مسائل ذکر شده، می‌توان به تقویت ارتباط بین حسابرسی و حاکمیت شرکتی و در نهایت، بهبود سلامت کلی سیستم‌های تجاری و مالی شرکت‌ها کمک کرد. سوال‌های پژوهش به این شرح است:

۱) مولفه‌ها و شاخص‌های پاسخگویی حسابرسان مبتنی حاکمیت شرکتی کدام‌اند؟

۲) رتبه‌بندی مولفه‌های پاسخگویی حسابرسان مبتنی حاکمیت شرکتی به چه صورت می‌باشد؟

۳) آیا مولفه‌ها و شاخص‌های پاسخگویی حسابرسان مبتنی حاکمیت شرکتی جهت پیاده‌سازی در حرفه، از اعتبار لازم برخوردار است؟

روش: پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی با رویکرد اکتشافی و در بازه زمانی سال ۱۴۰۳ صورت گرفته است. روش انجام پژوهش آمیخته بوده که به‌صورت کیفی و کمّی انجام شده است. در مرحله اول با استفاده از روش نظریه‌پردازی داده‌بنیاد که به‌عنوان روش اصلی پژوهش استفاده می‌شود، مؤلفه‌ها و شاخص‌های پاسخگویی حسابرسان مبتنی بر حاکمیت شرکتی از دیدگاه خبرگان شناسایی شدند. جامعه آماری پژوهش در بخش کیفی شامل حسابرسان و اعضای هیأت علمی دانشگاه بودند که انتخاب نمونه آماری براساس معیارهای رشته تخصصی حسابرسی یا حسابداری، تجربه کاری بیش از پنج سال، شاغل در حرفه حسابرسی، و داشتن پژوهشی در زمینهٔ حسابرسی و حاکمیت شرکتی انجام شد. در پژوهش حاضر نمونه آماری به‌صورت هدفمند (گزینشی) به تعداد ۲۰ نفر از حسابرسان و اعضای هیئت‌علمی دانشگاه انتخاب شدند. در مرحله دوم از دیدگاه خبرگان که به صورت کمّی انجام گرفت، رتبه‌بندی مولفه‌ها و شاخص‌ها از طریق آزمون فریدمن انجام شد. در مرحله سوم که به صورت کمّی انجام گرفت، جهت سنجش اعتبار مولفه‌ها و شاخص‌های استخراج شده، لازم بود مولفه‌ها و شاخص‌های تدوین شده در قالب پرسشنامه محقق‌ساخته بین نمونه آماری توزیع گردد. جامعه آماری پژوهش را اعضای هیأت علمی دانشگاه و حسابرسان تشکیل می‌دهند. روش نمونه‌گیری به‌صورت تصادفی بوده و تعداد نمونه با استفاده از جدول مورگان برای جامعه هدف به‌طور تقریبی ۳۸۴ نفر محاسبه گردید. در پرسش‌نامه محقق‌ساخته مورد استفاده از طیف لیکرت پنج گزینه‌ای و گزینه‌های «بسیار مطلوب» مقدار کمّی (۵)، «مطلوب» مقدار کمّی (۴)، «متوسط» مقدار کمّی (۳)، «نامطلوب» مقدار کمّی (۲) و «بسیار نامطلوب» مقدار کمّی (۱) استفاده شد. پرسش‌نامه به‌صورت حضوری، الکترونیکی و در گروه‌های تخصصی مجازی بین اعضای نمونه آماری توزیع شد. جهت سنجش روایی پرسشنامه از نظر اساتید، خبرگان حرفه و دانشگاه، و جهت سنجش پایایی سوال‌های پرسشنامه از آزمون ضریب آلفای کرونباخ و جهت بررسی نرمال بودن داده‌ها از آزمون کولموگروف اسمیرنوف استفاده گردید. برای پاسخ به سؤال سوم پژوهش از آزمون تی و از نرم‌افزار اس. پی.اس.اس. استفاده شده است.

یافته‌ها: هدف پژوهش حاضر، شناسایی و رتبه‌بندی مولفه‌ها و شاخص‌های پاسخگویی حسابرسان مبتنی بر حاکمیت شرکتی بود. در این ارتباط، ۶ مؤلفه شامل مولفه پاسخگویی به سهامداران، مولفه پاسخگویی به هیأت مدیره یا مدیران اجرایی، مولفه پاسخگویی نسبت به فرآیندهای مدیریت ریسک، مولفه پاسخگویی نسبت به شفافیت اطلاعات، مولفه پاسخگویی نسبت به ذینفعان و مولفه پاسخگویی اخلاقی و رفتار حرفه‌ای و ۳۷ شاخص شناسایی گردید.

نتیجه‌گیری: پاسخگویی شفاف و گزارش‌دهی مؤثر توسط حسابرسان، نقش مهمی در افزایش تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران و تقویت حاکمیت شرکتی ایفا می‌کند. وقتی حسابرسان پاسخگویی به سهامداران، اعضای هیئت مدیره و سایر ذینفعان را در اولویت قرار می‌دهند، اعتماد و اطمینان به صورت‌های مالی تقویت می‌شود. گزارش‌دهی شفاف و واضح به سرمایه‌گذاران کمک می‌کند تا انتخاب‌های آگاهانه‌ای داشته باشند و درنهایت منجربه نتایج سرمایه‌گذاری بهتری شود.

کلیدواژه‌ها: حسابرسان، حاکمیت شرکتی، شفافیت، رفتار حرفه‌ای.

http://sebaa.journal.qom-iau.ac.ir/

۱. مقدمه

سازمان‌ها در قبال فعالیت‌های خود و پیامدهایشان در برابر مراجع معینی پاسخگو هستند. موسسه‌های حسابرسی به‌عنوان سازمانی که جامعه از خدمات آن‌ها استفاده می‌نماید، مسئولیت بررسی صحّت گزارش‌های مالی منتشرشده شرکت‌ها را برعهده دارند (اثنی‌عشری و بیگ‌پناه، ۱۴۰۲). توجه جامعه به نحوه عملکرد موسسه‌های حسابرسی می‌تواند آن‌ها را به سمت پاسخگویی به استفاده‌کنندگان هدایت نماید (فو[1]، ۲۰۱۵). بهبود کیفیت حسابرسی بر ارتقای پاسخگویی بخش عمومی اثرگذار است (شمسی و همکاران، ۱۴۰۳). حاکمیت شرکتی یک مفهوم مهم در حسابداری و حسابرسی است که به چارچوب مدیریت و نظارت بر سازمان‌ها و شرکت‌ها اشاره دارد. الگوی پاسخگویی حسابرسان مبتنی بر حاکمیت شرکتی، رویکردی را توصیف می‌کند که چگونه حسابرسان می‌توانند نقش خود را در تضمین شفافیت، مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی در شرکت‌ها ایفا کنند. حسابرسان باید مستقل باشند تا بتوانند به‌صورت عینی و بی‌طرفانه حسابرسی را انجام دهند. کانون توجه جامعه، به عملکرد حسابرسان می‌باشد (دایمس و همکاران[2]، ۲۰۱۲). استقلال حسابرسان از مدیریت شرکت و هرگونه منافع شخصی، تضمین می‌کند که گزارش‌های مالی به‌صورت عادلانه و بدون نفوذ نامناسب تهیه می‌شود. حسابرسان مسئول بررسی و تأیید صحت گزارش‌های مالی شرکت هستند. هرگونه اطلاعاتی که سطح اعتماد استفاده‌کنندگان را بهبود بخشد، مهم و در تصمیم‌گیری اثرگذار می‌باشد (دایمس و همکاران، ۲۰۱۲). حسابرسان به بررسی عملکرد مدیریت ارشد شرکت می‌پردازند تا اطمینان حاصل کنند که تصمیمات مدیریتی با منافع بلندمدت شرکت و سهامداران آن همسو است. این امر شامل ارزیابی استقلال و عملکرد هیئت‌مدیره، بررسی قراردادهای مرتبط با مدیران ارشد، و ارزیابی مدیریت ریسک در سطوح بالای شرکت است. مؤسسات حسابرسی در راستای ارزیابی صحیح کیفیت حسابرسی، اطلاعاتی در زمینه استقلال حسابرسان، مدیریت دانش و تجربه آن‌ها به ذینفعان ارائه می‌کنند (روزا و همکاران[3]، ۲۰۱۸).

کیفیت حسابرسی مفهوم پیچیده‌ای بوده که ارزیابی آن به مؤلفه‌های بسیاری وابسته است که اغلب پنهان هستند. پاسخ‌گویی عمومی مؤسسه‌های حسابرسی با ارائه اطلاعات در خصوص این مؤلفه‌ها، به ذی‌نفعان در ارزیابی کیفیت حسابرسی و تعیین میزان اتکا به گزارش‌های حسابرسی کمک می‌کند (بیگ‌پناه و همکاران، ۱۴۰۱). حسابرسان در حاکمیت شرکتی نقش مهمی ایفا می‌کنند

1. Fu
2. Deumes
3. Rosa

http://sebaa.journal.qom-iau.ac.ir/

و به‌عنوان یکی از ستون‌های اصلی این مفهوم حاکمیت شرکتی شناخته می‌شوند. مؤسسات حسابرسی با ارائه اطلاعات می‌توانند کیفیت حسابرسی را نمایان سازند که نتیجه آن بهبود کیفیت حسابرسی می‌باشد (سازمان بین‌المللی کمیسیون اوراق بهادار، ۲۰۰۹). پاسخ‌گویی موسسه‌های حسابرسی برای استفاده‌کنندگان اطلاعات حسابداری مهم می‌باشد (فو، ۲۰۱۵). حاکمیت شرکتی بر شفافیت و پاسخگویی شرکت‌ها تأکید دارد. پاسخ‌گویی موسسه‌های حسابرسی برای ذی‌نفعان حائز اهمیت می‌باشد (دایمس و همکاران، ۲۰۱۲). حسابرسان در ارزیابی و مدیریت ریسک‌های شرکت نقش دارند. آن‌ها ریسک‌های مالی، عملیاتی و ریسک‌های مرتبط با کنترل‌های داخلی را شناسایی و ارزیابی می‌کنند، و به‌عنوان ناظران مستقل، به شناسایی و مدیریت ریسک‌ها می‌پردازند و به کمیته حسابرسی و هیئت‌مدیره در انجام وظایف نظارتی خود یاری می‌رسانند. جایگاه حسابرسان در حاکمیت شرکتی، به حفظ منافع شرکت و محافظت از حقوق ذینفعان کمک می‌کند. در نبود نهادهای نظارتی، کیفیت حسابرسی کاهش می‌یابد (هاتگان[1]، ۲۰۲۰).

پژوهش حاضر از اهمیت قابل‌توجهی در حوزه حسابرسی برخوردار است. این پژوهش به بررسی ارتباط بین حاکمیت شرکتی و نحوه پاسخگویی حسابرسان می‌پردازد و می‌تواند بینش‌های ارزشمندی را برای بهبود کیفیت حسابرسی و تقویت حاکمیت شرکتی ارائه دهد. با بررسی نحوه پاسخگویی حسابرسان در شرکت‌هایی با ساختارهای حاکمیت مختلف، می‌توان نظریه‌های موجود را تقویت و توسعه داد. نتایج این پژوهش می‌تواند به سازمان‌های حسابرسی و نهادهای نظارتی کمک کند تا استانداردهای حسابرسی را بهبود بخشند و انتظارات مربوط به پاسخگویی حسابرسان را در قبال حاکمیت شرکتی مشخص کنند. بنابراین، درک این ارتباط می‌تواند به تقویت شفافیت، مسئولیت‌پذیری و اعتماد در فرآیند انجام حسابرسی منجر شود. همچنین، به توسعه دانش نظری در زمینه حسابرسی و مدیریت شرکتی کمک می‌کند، و دارای پیامدهای عملی مهمی برای حرفه حسابرسی، بهبود کیفیت حسابرسی و تقویت ساختار حاکمیت شرکتی است. با توجه به پیچیدگی‌های فزاینده کسب‌وکارها و انتظارات ذینفعان، طراحی الگویی که نقش حسابرسان را در این فرایند به‌درستی تعریف کند، امری ضروری است. مسئله اصلی در اینجا، یافتن راهکارهایی برای تقویت ارتباط بین حسابرسان و ساختار حاکمیت شرکتی است تا بتوان از مزایای آن در ایجاد شفافیت، پاسخگویی و بهبود عملکرد شرکت‌ها بهره‌مند شد. در بسیاری از موارد، حسابرسان و ساختار حاکمیت شرکتی به‌عنوان دو جنبه جداگانه و گاهی اوقات غیرمرتبط در نظر گرفته می‌شوند.

http://sebaa.journal.qom-iau.ac.ir/

1. Hategan

حسابرسان بر روی صورت‌های مالی و رعایت استانداردهای حسابداری تمرکز دارند، درحالی‌که حاکمیت شرکتی با مدیریت ریسک، نظارت بر مدیریت ارشد، و حفظ حقوق سهامداران مرتبط است. با این حال، ادغام این دو مفهوم می‌تواند مزایای قابل‌توجهی به همراه داشته باشد. مسئله اصلی در تبیین الگوی پاسخگویی حسابرسان مبتنی بر حاکمیت شرکتی، ایجاد یک رویکرد یکپارچه است که لازم است نقش و مسئولیت‌های حسابرسان در چارچوب حاکمیت شرکتی به‌طور واضح تعریف شود. هدف از تبیین مؤلفه‌ها و شاخص‌های پاسخگویی حسابرسان مبتنی بر حاکمیت شرکتی، ایجاد یک چارچوب منسجم و کارآمد است که به حسابرسان اجازه دهد نقش خود را در تضمین سلامت مالی و مدیریتی شرکت‌ها به‌طور مؤثرتری ایفا کنند. با مواجهه و رفع مسائل ذکر شده، می‌توان به تقویت ارتباط بین حسابرسی و حاکمیت شرکتی و درنهایت، بهبود سلامت کلی سیستم‌های تجاری و مالی شرکت‌ها کمک کرد. سؤال‌های پژوهش به شرح زیر می‌باشند:

۱) مؤلفه‌ها و شاخص‌های پاسخگویی حسابرسان مبتنی حاکمیت شرکتی کدام‌اند؟

۲) رتبه‌بندی مؤلفه‌های پاسخگویی حسابرسان مبتنی حاکمیت شرکتی به چه صورت می‌باشد؟

۳) آیا مؤلفه‌ها و شاخص‌های پاسخگویی حسابرسان مبتنی حاکمیت شرکتی جهت پیاده‌سازی در حرفه از اعتبار لازم برخوردار است؟

۲. مبانی نظری و پیشینه پژوهش

برخی نظریه‌ها، پاسخ‌گویی سازمان‌ها را مورد توجه قرار داده‌اند. در این رابطه نظریه علامت‌دهی بیان می‌کند که افشای اطلاعات داخلی سازمان با هدف علامت‌دهی عملکرد صورت می‌گیرد (تاکر[1]، ۲۰۱۵). همچنین، نظریه مشروعیت فعالیت‌های سازمان‌ها را تحت تأثیر جامعه در نظر می‌گیرد که سازمان‌ها در راستای کسب مشروعیت، اطلاعات داخلی را برای استفاده‌کنندگان افشا نمایند (لایگستن و درسکول[2]، ۲۰۰۸). انجمن‌های حرفه‌ای می‌توانند، موسسه‌های حسابرسی را به سمت پاسخگویی هدایت نمایند (مادالینا و همکاران[3]، ۲۰۱۱). پاسخگویی یک مفهوم اساسی در مدیریت و سازمان‌ها است و به معنای تعهد و مسئولیت سازمان در قبال ذینفعان مختلف، ازجمله مشتریان، کارکنان، سرمایه‌گذاران، جامعه و محیط‌زیست است. چارچوب نظری حسابداری مبتنی بر پاسخگویی، بر ضرورت پاسخگویی در نظام حسابداری تأکید دارد (زارع و همکاران، ۱۴۰۰). از طریق پاسخگویی، سازمان‌ها می‌توانند ریسک‌ها و مشکلات احتمالی را شناسایی و مدیریت کنند.

1. Tuker
2. Lightstone & Driscoll
3. Madalina

http://sebaa.journal.qom-iau.ac.ir/

پاسخگویی به مدیران و هیئت‌مدیره کمک می‌کند تا نظارت مؤثری بر عملیات داشته باشند و در صورت لزوم اقدامات اصلاحی را اعمال کنند. سازمان‌های پاسخگو به‌طور مداوم عملکرد خود را ارزیابی و بهبود می‌بخشند. پاسخگویی شامل پذیرش مسئولیت‌های اجتماعی و اخلاقی سازمان است. بهترین تعریف از حاکمیت شرکتی، پاسخگویی به ذینفعان است (حساس یگانه، ۱۳۸۸). حسابرسان می‌توانند در فرآیند افشای اطلاعات شرکت نقش داشته باشند، تا اطمینان حاصل شود که اطلاعات مربوط به حاکمیت شرکتی به‌طور شفاف و کامل در اختیار ذینفعان قرار می‌گیرد. حسابرس باید اطلاعات لازم را برای ذینفعان افشا نماید (فو، ۲۰۱۵).

شفافیت و پاسخگویی، اعتماد ذینفعان را به کیفیت حسابرسی افزایش می‌دهد (پوت و همکاران، ۲۰۰۸). در چارچوب حاکمیت شرکتی، پاسخگویی به معنای مسئولیت هیئت‌مدیره، مدیران، و سایر افراد کلیدی در قبال سهامداران و سایر ذینفعان است. این امر شامل ارائه گزارش‌های منظم، شفافیت در تصمیم‌گیری‌ها، و پاسخگویی در برابر عملکرد شرکت می‌باشد. نهادهای قانون‌گذار با ارائه قوانین و مقررات می‌توانند حسابرسان را به پاسخ‌گویی سوق دهند (لینوکس و پیتمن، ۲۰۱۰). در حرفه حسابرسی، حسابرسان باید نسبت به انجام وظایف خود در قبال مشتریان و سایر ذینفعان پاسخگو باشند. حسابرسان تحت تأثیر قوانین الزام‌آور نهادهای نظارتی به سمت پاسخگویی هدایت می‌شوند (بارن و کوچ[1]، ۲۰۱۰). ارزش‌های اخلاقی در حاکمیت شرکتی نقش اساسی و بنیادینی دارند و به‌عنوان اصول راهنما برای مدیریت و کنترل شرکت‌ها عمل می‌کند. ارزش‌های اخلاقی، حسابرسان را به انجام کار باکیفیت ترغیب می‌نماید (شورای گزارشگری مالی، ۲۰۲۰). ارزش‌های اخلاقی، مانند صداقت، درستکاری، و مسئولیت‌پذیری، پایه و اساس پاسخگویی و شفافیت در حاکمیت شرکتی هستند. همچنین، ارزش‌های اخلاقی با ایجاد اعتماد، زمینه پاسخ‌گویی را فراهم می‌آورد (برومهیل[2]، ۲۰۰۷). حاکمیت شرکتی بر حفظ منافع همه ذینفعان شرکت تأکید دارد. ارزش‌های اخلاقی به مدیران و هیئت‌مدیره کمک می‌کند تا در تصمیم‌گیری‌ها، منافع سهامداران، کارکنان، مشتریان، جامعه، و محیط‌زیست را در نظر بگیرند. ارزش و قواعد اخلاقی با تعهد اعتماد و حفاظت از منافع استفاده‌کنندگان، سازمان را به سمت پاسخ‌گویی هدایت می‌نماید (سومرفلت و همکاران[3]، ۲۰۱۹).

موسسه‌های حسابرسی که عملکرد مطلوبی دارند، انگیزه دارند با ارائه اطلاعات داخلی موسسه به استفاده‌کنندگان، زمینه را برای ارزیابی کیفیت و انتخاب حسابرس از طرف صاحب‌کار به صورت

1. Buuren & Koch
2. Broomhill
3. Sommerfeldt

http://sebaa.journal.qom-iau.ac.ir/

علامت‌دهی مثبت ارائه نمایند (ژائو و همکاران[1]، ۲۰۱۹). نظریه علامت‌دهی در حسابرسی، یکی از مفاهیم مهم در زمینه ارتباطات مالی و نقش حسابرسان است. این نظریه براساس ایده‌ای است که حسابرسان مستقل از طریق گزارش‌های حسابرسی، سیگنال‌ها یا نشانه‌هایی را به بازار و ذینفعان ارسال می‌کنند که می‌تواند بر تصمیم‌گیری آن‌ها تأثیر بگذارد. در نظریه علامت‌دهی، حسابرسان به‌عنوان فرستندگان سیگنال در نظر گرفته می‌شوند که از طریق گزارش‌های حسابرسی، اطلاعات مربوط به کیفیت گزارش‌های مالی شرکت‌ها را منتقل می‌کنند. همچنین، صرفاً جنبه‌های مثبت عملیات موسسه را نشان داده و جنبه‌های منفی را نشان نمی‌دهند (چنگ و همکاران[2]، ۲۰۱۷).

بیگ‌پناه و همکاران (۱۴۰۴)، در پژوهشی به بررسی تأثیر ساختار حاکمیتی مؤسسات حسابرسی بر کیفیت حسابرسی پرداختند. نتایج نشان می‌دهد که با بهبود اهرم کارکنان، کیفیت حسابرسی افزایش می‌یابد و مؤسسات حسابرسی با ساختار نیروی انسانی ارشدتر، کیفیت حسابرسی بالاتری ارائه می‌دهند.

شمسی و همکاران (۱۴۰۳)، در پژوهشی به ارائه الگویی برای بیان تأثیر گزارش حسابرسی بر کیفیت حسابرسی بخش عمومی پرداختند. نتایج نشان داد که کنترل‌های داخلی مبتنی بر ریسک، برای کاهش هزینه‌های حسابرسی مفید است و سبب افزایش پاسخگویی بخش عمومی خواهد شد.

یاری‌فرد و هاشمی (۱۴۰۳)، در پژوهشی به بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی، حاکمیت شرکتی و مدیریت سود بر رابطه بین گزارشگری مسئولیت اجتماعی و ارزش شرکت پرداختند. نتایج بیانگر این است که کیفیت حسابرسی و حاکمیت شرکتی رابطه بین گزارشگری مسئولیت اجتماعی و ارزش شرکت را تقویت می‌کند. در حالی‌که، مدیریت سود رابطه بین گزارشگری مسئولیت اجتماعی و ارزش شرکت را تضعیف می‌نماید.

هریوندی (۱۴۰۳)، در تحقیقی به بررسی تأثیر حسابرسی و نقش حسابرسان مستقل در حیطه مبارزه با فساد پرداخته است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که برقراری الزامات پاسخگویی به حسابرسان مستقل بر مبارزه با فساد مالی تأثیر معناداری دارد. درستکاری مدیران بر مبارزه با فساد مالی تأثیر معناداری داشته و تدوین قوانین سخت‌گیرانه برای مبارزه با جرائم مربوط به فساد، بویژه فساد مالی نیز تأثیر معناداری دارد.

غفوریان شاگردی و همکاران (۱۴۰۳)، در پژوهشی به بررسی اثر تعدیل‌گر دقت اظهارنظر حسابرس بر رابطه حاکمیت شرکتی با تغییر حسابرس پرداختند. یافته‌های تحقیق نشان داد که اگر

1. Zhao
2. Cheng

http://sebaa.journal.qom-iau.ac.ir/

اظهارنظر حسابرس از دقت بالایی برخوردار باشد، کمیته حسابرسی و استقلال هیئت‌مدیره باعث کاهش احتمال تغییر حسابرس خواهد شد. از طرف دیگر، اگر اظهارنظر حسابرس از دقت بالایی برخوردار باشد، مالکیت نهادی و مالکیت مدیریتی تأثیر معناداری بر احتمال تغییر حسابرس نخواهد داشت.

مهدی‌پور و همکاران (۱۴۰۳)، در پژوهشی به بررسی تأثیر حاکمیت شرکتی و تغییر مؤسسات حسابرسی بر کیفیت حسابرسی پرداختند. نتایج رابطه بین تغییر حسابرسی و کیفیت حسابرسی را به‌طور منفی و معنادار نشان داد. بنابراین، به سرمایه‌گذاران و سایر تصمیم‌گیرندگان پیشنهاد می‌شود در کنار سایر عوامل تأثیرگذار بر تصمیم‌گیری، تغییر مؤسسات حسابرسی را به‌عنوان فاکتوری مهم در تصمیمات خود لحاظ کنند.

اثنی عشری و بیگ‌پناه (۱۴۰۲)، در پژوهشی به بررسی و استخراج دیدگاه حسابرسان درباره پیشران‌ها و پسران‌های پیش‌روی مؤسسات حسابرسی در پاسخگویی به ذینفعان گزارش‌های حسابرسی پرداختند. نتایج نشان می‌دهد که از دیدگاه خبرگان، شاخصه‌های انجمن‌های حرفه‌ای فعال، جایگاه اجتماعی حسابرسان، تمایل به هم‌ریختی با صنعت، علامت‌دهی، روحیه ریسک‌پذیری، پاسخ‌خواهی ذینفعان، بستر قانونی، عوامل ساختاری و کمیته حسابرسی فعال به‌عنوان پیشران‌های پاسخگویی و شاخص‌های طرح دعاوی حقوقی، ارتقای انتظارات ذینفعان، منابع مالی ناکافی، نشت اطلاعاتی، کیفیت حسابرسی و ناهمگونی ادراکات نهادهای ناظر به‌عنوان پسران‌های ایجاد شفافیت و پاسخگویی به ذینفعان گزارش‌های حسابرسی مطرح شدند.

بیگ‌پناه و همکاران (۱۴۰۱)، در پژوهشی به پاسخ‌گویی مؤسسه‌های حسابرسی با رویکرد تحلیل محتوا پرداختند. از دیدگاه خبرگان این پژوهش، به‌ترتیب الزام قانون به پاسخ‌گویی مؤسسه‌ها، وجود انجمن‌های حرفه‌ای فعال، نیاز ذی‌نفعان به پاسخ‌گویی مؤسسه‌ها، کمیته حسابرسی فعال، توجه جامعه به فعالیت حسابرسان، تمایل شخصی شرکا به افشای اطلاعات داخلی مؤسسه، پرمحتوا بودن گزارش حسابرس، علامت‌دهی به ذی‌نفعان و اخلاق‌مداری مؤسسه حسابرسی، مؤسسه‌های حسابرسی را به سمت پاسخ‌گویی سوق می‌دهد.

داش و سوچا[1] (۲۰۲۵)، در پژوهشی به بررسی اهمیت حسابرسی اجتماعی در تقویت مسئولیت اجتماعی شرکتی پایدار پرداختند. نتایج نشان می‌دهد که حسابرسی اجتماعی به‌طور مثبت مسئولیت اجتماعی پایدار شرکتی را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

1. Dash & Sahoo

http://sebaa.journal.qom-iau.ac.ir/

وانگ و همکاران[1] (۲۰۲۵)، در پژوهشی به بررسی عملکرد مسئولیت اجتماعی شرکت و ریسک دادرسی پرداختند. یافته‌های این مطالعه نشان می‌دهد که عملکرد مسئولیت اجتماعی شرکت بالاتر، به‌طور مؤثر خطر دادرسی را کاهش می‌دهد. کاهش ریسک دادرسی از طریق افزایش شهرت شرکت حاصل می‌شود. همچنین، این اثر کاهش‌دهنده عملکرد مسئولیت اجتماعی شرکت بر ریسک دادرسی در شرکت‌هایی با سطوح پایین کنترل داخلی مهم‌تر است.

الاد و همکاران[2] (۲۰۲۰)، در پژوهشی دریافتند که کنترل بودجه‌ای بر پاسخگویی تأثیر معناداری دارد. آدیمی و اولاراواجو[3] (۲۰۱۹)، در پژوهشی به بررسی تأثیر کنترل داخلی بر پاسخگویی در کشور نیجریه پرداختند. نتایج نشان داد که محیط کنترلی و نظارتی بر پاسخگویی رابطه معنادار و مثبتی دارد. دوی و همکاران[4] (۲۰۱۹)، در پژوهشی دریافتند که کنترل داخلی و نظارت، بر پاسخگویی اثر مثبت دارند.

۳. روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی با رویکرد اکتشافی و در بازه زمانی سال ۱۴۰۳ انجام شده است. روش انجام پژوهش آمیخته بوده که به‌صورت کیفی و کمّی انجام شده است. در مرحله اول با استفاده از روش نظریه‌پردازی داده‌بنیاد که به‌عنوان روش اصلی پژوهش استفاده می‌شود، مؤلفه‌ها و شاخص‌های پاسخگویی حسابرسان مبتنی بر حاکمیت شرکتی از دیدگاه خبرگان شناسایی شدند. جامعه آماری پژوهش در بخش کیفی شامل حسابرسان و اعضای هیئت‌علمی دانشگاه می‌باشد که انتخاب نمونه آماری براساس معیارهای رشته تخصصی حسابرسی یا حسابداری، تجربه کاری بیش از پنج سال، شاغل در حرفه حسابرسی، و دارا بودن پژوهشی در زمینهٔ حسابرسی و حاکمیت شرکتی، انجام شد. در پژوهش حاضر نمونه آماری به‌صورت هدفمند (گزینشی) به تعداد ۲۰ نفر از حسابرسان و اعضای هیئت‌علمی دانشگاه انتخاب شده است. در مرحله دوم از دیدگاه خبرگان که به‌صورت کمّی انجام گردیده است، رتبه‌بندی مؤلفه‌ها و شاخص‌ها از طریق آزمون فریدمن صورت گرفت. درنهایت در مرحله سوم که به‌صورت کمّی انجام شد، جهت سنجش اعتبار مؤلفه‌ها و شاخص‌های استخراج‌شده، مؤلفه‌ها و شاخص‌های تدوین‌شده در قالب پرسشنامه محقق‌ساخته بین نمونه آماری توزیع گردید. جامعه آماری پژوهش را اعضای هیئت‌علمی دانشگاه و حسابرسان تشکیل

1. Wang
2. Alade
3. Adeyemi & Olarewaju
4. Dewi

http://sebaa.journal.qom-iau.ac.ir/

می‌دهند. روش نمونه‌گیری به‌صورت تصادفی بوده و تعداد نمونه با استفاده از جدول مورگان برای جامعه هدف به‌طور تقریبی ۳۸۴ نفر محاسبه گردید. در پرسش‌نامه محقق ساخته مورد استفاده از طیف لیکرت پنج گزینه‌ای و گزینه‌های «بسیار مطلوب» مقدار کمّی (۵)، «مطلوب» مقدار کمّی (۴)، «متوسط» مقدار کمّی (۳)، «نامطلوب» مقدار کمّی (۲) و «بسیار نامطلوب» مقدار کمّی (۱) استفاده شد. پرسش‌نامه به‌صورت حضوری، الکترونیکی و در گروه‌های تخصصی مجازی بین اعضای نمونه آماری توزیع شد. جهت سنجش روایی پرسشنامه از نظر اساتید، خبرگان حرفه و دانشگاه، و جهت سنجش پایایی سؤال‌های پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ و جهت سنجش نرمال بودن داده‌ها از آزمون کولموگروف اسمیرنوف استفاده گردید. برای پاسخ به سؤال سوم پژوهش از آزمون تی و از نرم‌افزار اس پی.اس.اس. استفاده شده است.

٤. یافته‌های پژوهش

۴-۱. اطلاعات جمعیت‌شناختی خبرگان پژوهش در بخش کیفی

نتایج حاصل از تجزیه‌وتحلیل اطلاعات جمعیت‌شناسی در جداول (۱ تا ۵) آمده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که ۹۰ درصد پاسخگویان مرد و ۱۶ درصد زن بودند. در ارتباط با تحصیلات، بیشترین درصد پاسخگویان ۷۰ درصد تحصیلات خود را فوق‌لیسانس و کمترین درصد یعنی ۳۰ درصد نیز تحصیلات خود را دکتری گزارش کرده‌اند.

در ارتباط با رشته تحصیلی، بیشترین درصد پاسخگویان، ۶۰ درصد رشته تحصیلی خود را حسابداری و کمترین درصد یعنی ۱۵ درصد نیز رشته تحصیلی خود را سایر رشته‌ها (مدیریت مالی و مدیریت) اعلام کرده‌اند. در ارتباط با شغل، بیشترین درصد پاسخگویان، ۵۵ درصد شغل خود را حسابرس سازمان حسابرسی کشور و کمترین درصد یعنی ۱۰ درصد نیز شغل خود را حسابرس دیوان محاسبات کشور گزارش کرده‌اند. در ارتباط با سابقه کار، بیشترین درصد پاسخگویان، ۶۰ درصد سابقه کار خود را بین ۱۰ تا ۱۵ سال و کمترین درصد یعنی ۱۰ درصد نیز سابقه خود را بالای ۱۵ سال گزارش کرده‌اند.

http://sebaa.journal.qom-iau.ac.ir/

جدول ۱ - اطلاعات جمعیت‌شناسی (جنسیت)

عنوان	شرح	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۱۸	٪۹۰
	زن	۲	٪۱۰
	کل	۲۰	۱۰۰

جدول ۲ - اطلاعات جمعیت‌شناسی (میزان تحصیلات)

عنوان	شرح	فراوانی	درصد
میزان تحصیلات	فوق‌لیسانس	۱۴	٪۷۰
	دکتری	۶	٪۳۰
	کل	۲۰	۱۰۰

جدول ۳ - اطلاعات جمعیت‌شناسی (رشته تحصیلی)

عنوان	شرح	فراوانی	درصد
رشته تحصیلی	حسابرسی	۵	٪۲۵
	حسابداری	۱۲	٪۶۰
	سایر	۳	٪۱۵
	کل	۲۰	۱۰۰

جدول ٤ - اطلاعات جمعیت‌شناسی (شغل)

عنوان	شرح	فراوانی	درصد
شغل	حسابرس سازمان حسابرسی	۱۱	٪۵۵
	حسابرس دیوان محاسبات	۲	٪۱۰
	هیئت‌علمی	۷	٪۳۵
	کل	۲۰	۱۰۰

جدول ۵ - اطلاعات جمعیت‌شناسی (میزان سابقه کار)

عنوان	شرح	فراوانی	درصد
میزان سابقه کار	۶-۱۰	۶	٪۳۰
	۱۰-۱۵	۱۲	٪۶۰
	بالای ۱۵	۲	٪۱۰
	کل	۲۰	۱۰۰

جهت جمع‌آوری داده‌ها از روش نظریه داده‌بنیاد و از طریق مصاحبه نیمه‌ساختاریافته در بخش کیفی استفاد ه‌شده است. تجزیه‌وتحلیل داده‌ها در بخش کیفی با استفاده از کدگذاری باز، محوری و گزینشی انجام شده است. در پژوهش حاضر با استفاده از روش مصاحبه با خبرگان و انجام کدگذاری باز و محوری، مؤلفه‌ها و شاخص‌های پاسخگویی حسابرسان مبتنی بر حاکمیت شرکتی شناسایی شدند.

مرحله اول: کدگذاری باز (اولیه): در نظریه‌پردازی داده‌محور، کدگذاری باز فرایندی تحلیلی بوده که در طی آن، مفاهیم شناسایی و براساس خصائص و ابعادشان، بسط داده می‌شوند. مصاحبه‌های

http://sebaa.journal.qom-iau.ac.ir/

انجام شده با خبرگان، و نیز با استفاده از متون مقالات مرتبط، مؤلفه‌ها و شاخص‌ها استخراج و مفهوم‌پردازی شده و توسط کدها نام‌گذاری گردیدند.

شکل ۱- ابر کلمات پرتکرار در مصاحبه با خبرگان

مرحله دوم: کدگذاری محوری: اساس طبقه‌بندی در کدگذاری محوری، مطالعه پژوهش‌های پیشین و شناخت کافی و احاطه به موضوع و تسلّط نظری به موضوع مورد مطالعه و دستیابی به بینشی به‌منظور یافتن مشترکات شاخص‌ها حول یک محور مشخص است. در این مرحله، وجه اشتراک مفاهیم مشخص شده، دسته‌بندی صورت گرفته و در نتیجه مؤلفه و شاخص‌ها ایجاد می‌شوند. در این بخش محقق به مقوله‌پردازی می‌پردازد. طبق اطلاعات جدول (۶)، در ارتباط با شناسایی مؤلفه‌ها و شاخص‌های پاسخگویی حسابرسان مبتنی بر حاکمیت شرکتی، ۶ مؤلفه و ۳۷ شاخص شناسایی شدند. در شکل (۱) مؤلفه‌ها و شاخص‌های پرتکرار در مصاحبه‌های انجام‌شده با خبرگان آمده است.

مرحله سوم: کدگذاری گزینشی (انتخابی): در پایان، جهت نشان دادن روابط میان مؤلفه‌ها و شاخص‌های به‌دست آمده، کدگذاری گزینشی انجام گرفت که در جدول (۶) نشان داده شده است.

جدول ٦- شناسایی مؤلفه‌ها و شاخص‌های پاسخگویی حسابرسان مبتنی بر حاکمیت شرکتی

شرح	کدهای اصلی	مؤلفه‌ها	کدهای فرعی	شاخص‌ها
مؤلفه‌ها و شاخص‌های پاسخگویی حسابرسان مبتنی بر حاکمیت شرکتی	A	پاسخگویی به سهامداران	A1	ارائه گزارش‌های حسابرسی به‌طور شفاف و قابل‌فهم به سهامداران
			A2	پاسخگویی حسابرسان به سهامداران در چارچوب حاکمیت شرکتی
			A3	ارائه گزارش‌های کافی در مورد وضعیت مالی شرکت، ریسک‌ها و کنترل‌های داخلی
			A4	افشای کامل و به‌موقع اطلاعات مالی و غیرمالی مرتبط با حاکمیت شرکتی
			A5	افشای سیاست‌ها، رویه‌ها، و هرگونه تغییرات در ساختار شرکت
			A6	پاسخ به درخواست‌های معقول سهامداران
			A7	احترام به حقوق سهامداران و توجه به منافع آن‌ها در فرآیند حسابرسی

http://sebaa.journal.qom-iau.ac.ir/

شرح	کدهای اصلی	مؤلفه‌ها	کدهای فرعی	شاخص‌ها
			A8	پاسخگویی به‌موقع و دقیق به سؤالات و نگرانی‌های سهامداران در مورد مسائل مالی، حاکمیت شرکتی و عملکرد شرکت
			A9	ارزیابی و گزارش‌دهی ریسک‌هایی که می‌تواند بر منافع سهامداران تأثیر بگذارد، مانند ریسک‌های مربوط به مدیریت، مالکیت و کنترل شرکت
			A10	استقلال و بی‌طرفی حسابرسان در فرآیند حسابرسی، به‌طوری‌که منافع سهامداران به‌طور عادلانه در نظر گرفته شود
			A11	همکاری با کمیته‌های سهامداران، مانند کمیته حسابرسی، و ارائه مشاوره و اطلاعات مورد نیاز به آن‌ها
	B	پاسخگویی به هیئت‌مدیره یا مدیران اجرایی	B1	ارائه منظم گزارش‌های حسابرسی و نتایج بررسی‌های خود به هیئت‌مدیره و مدیران اجرایی
			B2	ارائه توضیحات واضح و جامع در مورد یافته‌های حسابرسی، ازجمله نقاط قوت و ضعف کنترل‌های داخلی، ریسک‌های شناسایی شده و توصیه‌های بهبود
			B3	پیشنهاد اصلاحی و کمک به هیئت‌مدیره و مدیران اجرایی برای درک بهتر وضعیت مالی و ریسک‌های شرکت برای اتخاذ تصمیم‌های راهبردی آگاهانه
			B4	ارائه مشاوره در مورد بهترین شیوه‌های مدیریتی
			B5	همکاری با هیئت‌مدیره و مدیران اجرایی برای شناسایی فرصت‌های بهبود در فرآیندهای مالی، حسابداری و کنترل‌های داخلی
			B6	ارائه توصیه‌های حرفه‌ای و مشاوره‌های مستقل در مورد مسائل مالی، حسابداری، و حاکمیت شرکتی
			B7	حفظ محرمانه بودن اطلاعات حساس شرکت و تضمین اینکه اطلاعات فقط با افراد مجاز به اشتراک گذاشته می‌شود
	C	پاسخگویی نسبت به فرآیندهای مدیریت ریسک	C1	شناسایی و ارزیابی ریسک
			C2	افشای ریسک‌های مهم و عوامل تأثیرگذار بر عملکرد شرکت
			C3	ارزیابی اثربخشی سیستم‌های مدیریت ریسک شرکت، ازجمله سیاست‌ها، رویه‌ها و کنترل‌های داخلی
			C4	شناسایی و ارزیابی ریسک‌های مالی و غیرمالی شرکت، شامل ریسک‌های مرتبط با عملیات، بازار، اعتبار و همچنین ریسک‌های مربوط به حاکمیت شرکتی
			C5	ارائه گزارش‌های شفاف و منظم در مورد ریسک‌های شناسایی‌شده و نحوه مدیریت آن‌ها به هیئت‌مدیره، مدیران اجرایی و سهامداران
			C6	ارائه توصیه‌های سازنده برای بهبود فرآیندهای مدیریت ریسک و کنترل‌های داخلی شرکت
	D	پاسخگویی نسبت به شفافیت اطلاعات	D1	افشای کامل و به‌موقع اطلاعات مالی و غیرمالی مرتبط با شرکت
			D2	تأیید کیفیت و صحت اطلاعات ارائه شده در گزارش‌های مالی و غیرمالی
			D3	تهیه گزارش حسابرسی برای ذینفعان به‌صورت قابل‌فهم و شفاف
			D4	رعایت استانداردهای گزارش‌دهی مالی و غیرمالی ازجمله استانداردهای حسابداری و حسابرسی

http://sebaa.journal.qom-iau.ac.ir/

شرح	کدهای اصلی	مؤلفه‌ها	کدهای فرعی	شاخص‌ها
	E	پاسخگویی نسبت به ذینفعان	E1	رعایت حقوق و منافع کارکنان
			E2	رعایت حقوق و منافع مشتریان
			E3	رعایت حقوق و منافع تأمین‌کنندگان
			E4	رعایت حقوق و منافع بستانکاران
			E5	رعایت حقوق و منافع جامعه
			E6	رعایت حقوق و منافع بانک‌ها
	F	پاسخگویی اخلاقی و رفتار حرفه‌ای	F1	اجرای اصول اخلاقی در تمام مراحل حسابرسی
			F2	داشتن دانش فنی و تخصصی
			F3	به‌روزرسانی دانش فنی و تخصصی

۴-۲. یافته‌های بخش کمّی

آزمون فریدمن یک روش آماری غیرپارامتریک است که برای رتبه‌بندی مؤلفه‌ها یا متغیرها براساس مقادیر آن‌ها استفاده می‌شود. هدف اصلی آزمون فریدمن، تعیین این موضوع است که آیا رتبه‌بندی مؤلفه‌ها در گروه‌های مختلف به‌طور قابل‌توجهی متفاوت است، یا خیر. با توجه به اطلاعات جدول (۷)، و نتایج آزمون فریدمن، رتبه‌بندی مؤلفه‌های پاسخگویی حسابرسان مبتنی بر حاکمیت شرکتی طبق نظر خبرگان به ترتیب عبارتند از: مؤلفه پاسخگویی به سهامداران در رتبه اول، مؤلفه پاسخگویی نسبت به شفافیت اطلاعات در رتبه دوم، مؤلفه پاسخگویی نسبت به ذینفعان در رتبه سوم، مؤلفه پاسخگویی به هیئت‌مدیره یا مدیران اجرایی در رتبه چهارم، مؤلفه پاسخگویی نسبت به فرآیندهای مدیریت ریسک در رتبه پنجم و مؤلفه پاسخگویی اخلاقی و رفتار حرفه‌ای در رتبه ششم قرار گرفت.

جدول ۷- رتبه‌بندی مؤلفه‌های پاسخگویی حسابرسان مبتنی بر حاکمیت شرکتی

مؤلفه‌ها	آماره آزمون	رتبه
پاسخگویی به سهامداران	۴/۵۴	۱
پاسخگویی به هیئت‌مدیره یا مدیران اجرایی	۴/۲۶	۴
پاسخگویی نسبت به فرآیندهای مدیریت ریسک	۴/۰۸	۵
پاسخگویی نسبت به شفافیت اطلاعات	۴/۴۹	۲
پاسخگویی نسبت به ذینفعان	۴/۳۷	۳
پاسخگویی اخلاقی و رفتار حرفه‌ای	۳/۹۵	۶

۴-۳. روایی و پایایی پرسشنامه

در این پژوهش، روایی پرسش‌نامه با مشورت متخصصان و اساتید حوزه مورد نظر تأیید شده

http://sebaa.journal.qom-iau.ac.ir/

است. برای ارزیابی پایایی پرسش‌نامه، از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که روشی شناخته شده برای سنجش سازگاری درونی گزینه‌های تحقیق است. این ضریب به‌ویژه در پرسش‌نامه‌هایی با طیف لیکرت و پاسخ‌های چندگزینه‌ای کاربرد دارد. نتایج نشان داد که آلفای کرونباخ برابر با ۹۲ درصد است که حاکی از پایایی بالای پرسش‌نامه می‌باشد. این عدد بالاتر از حد مطلوب ۷۰ درصد است. همچنین، بررسی توزیع داده‌ها نشان داد که الگوی نرمال را دنبال می‌کند؛ زیرا سطح معنی‌داری بیشتر از ۵ درصد است. نتایج آزمون‌های آماری در جدول (۸) آمده است.

جدول ۸- نتایج آزمون پایایی و نرمال بودن سؤال‌های پژوهش

ردیف	سؤال‌های پژوهش	تعداد سؤال	مقدار آلفای کرونباخ	سطح معنی‌داری
۱	پاسخگویی به سهامداران	۱۱	۰/۹۵	۰/۵۳۱
۲	پاسخگویی به هیئت‌مدیره یا مدیران اجرایی	۷	۰/۹۰	۰/۴۲۰
۳	پاسخگویی نسبت به فرآیندهای مدیریت ریسک	۶	۰/۸۵	۰/۳۱۴
۴	پاسخگویی نسبت به شفافیت اطلاعات	۴	۰/۹۲	۰/۱۸۷
۵	پاسخگویی نسبت به ذینفعان	۶	۰/۸۹	۰/۲۸۹
۶	پاسخگویی اخلاقی و رفتار حرفه‌ای	۳	۰/۸۴	۰/۴۳۵
جمع		۳۷	۰/۹۲	-

در جدول (۹) نیز آماره‌های توصیفی سؤال‌های پرسش‌نامه پژوهش آمده است. اطلاعات نشان می‌دهد که جامعه آماری پژوهش کلیه سؤال‌های پژوهش را تایید کرده‌اند؛ زیرا میانگین بزرگ‌تر از (۳) بوده است، کلیه مقادیر سطح معنی‌داری به‌دست آمده نیز کمتر از (۰/۰۵) به‌دست آمده است. بنابراین، مؤلفه‌ها و شاخص‌های پاسخگویی حسابرسان مبتنی بر حاکمیت شرکتی از اعتبار لازم برخوردار می‌باشد.

جدول ۹- توصیف متغیرهای مربوط به سؤال‌های پژوهش

سؤال‌های پژوهش	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار	آماره تی	اختلاف از میانگین	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
پاسخگویی به سهامداران	۳۸۴	۴/۸۴	۰/۵۳۱	۰/۰۳۴	۱۲/۴۰	۱/۸۴	۳۸۳	۰/۰۰۰
پاسخگویی به هیئت‌مدیره یا مدیران اجرایی	۳۸۴	۴/۷۰	۰/۶۷۴	۰/۰۴۸	۱۲/۳۹	۱/۷۰	۳۸۳	۰/۰۰۰
پاسخگویی نسبت به فرآیندهای مدیریت ریسک	۳۸۴	۴/۴۲	۰/۵۳۹	۰/۰۳۹	۱۲/۹۷	۱/۴۲	۳۸۳	۰/۰۰۰
پاسخگویی نسبت به شفافیت اطلاعات	۳۸۴	۴/۷۵	۰/۶۱۲	۰/۰۴۶	۱۲/۳۵	۱/۷۵	۳۸۳	۰/۰۰۰
پاسخگویی نسبت به ذینفعان	۳۸۴	۴/۶۸	۰/۵۳۵	۰/۰۲۵	۱۱/۰۵	۱/۶۸	۳۸۳	۰/۰۰۰
پاسخگویی اخلاقی و رفتار حرفه‌ای	۳۸۴	۴/۳۱	۰/۵۵۴	۰/۰۳۱	۱۲/۱۴	۱/۳۱	۳۸۳	۰/۰۰۰

http://sebaa.journal.qom-iau.ac.ir/

۵. نتیجه‌گیری

تقویت پاسخگویی، اعتماد سهامداران و ذینفعان را افزایش داده و بهبود عملکرد شرکت و به تقویت حاکمیت شرکتی منجر می‌شود (وانگ و همکاران، ۲۰۲۰). همچنین، پاسخگویی به افزایش اعتماد ذینفعان، بهبود تصمیم‌گیری‌های آگاهانه و تقویت حاکمیت شرکتی کمک می‌کند. بنابراین، این امر به ایجاد یک محیط تجاری سالم و شفاف منجر می‌شود که در آن همه ذینفعان می‌توانند به‌طور عادلانه مشارکت کنند (الحسینی و التویل، ۲۰۱۸). هدف پژوهش حاضر، شناسایی و رتبه‌بندی مؤلفه‌ها و شاخص‌های پاسخگویی حسابرسان مبتنی بر حاکمیت شرکتی بود. در این ارتباط، ۶ مؤلفه شامل، مؤلفه پاسخگویی به سهامداران، هیئت‌مدیره یا مدیران اجرایی، فرآیندهای مدیریت ریسک، شفافیت اطلاعات، ذینفعان و مؤلفه پاسخگویی اخلاقی و رفتار حرفه‌ای، و ۳۷ شاخص شناسایی گردید. حاکمیت شرکتی نیازمند پاسخگویی شفاف از سوی حسابرسان است که همراه با:

۱) ارائه گزارش‌های شفاف، پاسخگویی به افشای کامل اطلاعات و احترام به حقوق سهامداران،

۲) ارائه گزارش‌های منظم، مشاوره‌های حرفه‌ای و کمک به درک بهتر ریسک‌ها و فرصت‌ها،

۳) شناسایی، ارزیابی و گزارش ریسک‌ها و ارائه توصیه‌های بهبود برای سیستم‌های مدیریت ریسک،

۴) افشای کامل و به‌موقع اطلاعات، تأیید صحت گزارش‌ها و رعایت استانداردهای گزارش‌دهی،

۵) رعایت حقوق و منافع همه ذینفعان ازجمله کارکنان، مشتریان، تأمین‌کنندگان، جامعه و بستانکاران،

۶) پایبندی به اصول اخلاقی، تخصص کافی و به‌روزرسانی مداوم دانش حسابرسی باشد.

نتایج پژوهش حاضر با مطالعات دوی و همکاران (۲۰۱۹) داش و سوچا (۲۰۲۵)، هریوندی (۱۴۰۳) و بیگ‌پناه و همکاران (۱۴۰۱) هم‌راستا است.

رتبه‌بندی مؤلفه‌های پاسخگویی حسابرسان مبتنی بر حاکمیت شرکتی طبق نظر خبرگان به ترتیب عبارتند از: مؤلفه پاسخگویی به سهامداران در رتبه اول، مؤلفه پاسخگویی نسبت به شفافیت اطلاعات در رتبه دوم، مؤلفه پاسخگویی نسبت به ذینفعان در رتبه سوم، مؤلفه پاسخگویی به هیئت‌مدیره یا مدیران اجرایی در رتبه چهارم، مؤلفه پاسخگویی نسبت به فرآیندهای مدیریت ریسک در رتبه پنجم و مؤلفه پاسخگویی اخلاقی و رفتار حرفه‌ای در رتبه ششم قرار دارند.

رتبه‌بندی مؤلفه‌های پاسخگویی حسابرسان مبتنی بر حاکمیت شرکتی، به‌عنوان یک چارچوب نظری و عملی، می‌تواند بینش‌های ارزشمندی را برای محققان، قانون‌گذاران و حسابرسان ارائه دهد. این رتبه‌بندی، که بر اساس نظر خبرگان تدوین‌شده است، بر اهمیت نسبی هر مؤلفه در تضمین یک

http://sebaa.journal.qom-iau.ac.ir/

سیستم حاکمیت شرکتی قوی و شفاف تأکید دارد. این رتبه‌بندی به حسابرسان و نهادهای نظارتی کمک می‌کند تا بر جنبه‌های حیاتی پاسخگویی تمرکز کنند. با توجه به محدودیت منابع، اولویت‌بندی این مؤلفه‌ها می‌تواند اطمینان حاصل کند که تلاش‌ها و نظارت‌ها در حوزه‌هایی متمرکز شود که بیشترین تأثیر را بر بهبود حاکمیت شرکتی دارند. رتبه‌بندی می‌تواند به‌عنوان یک ابزار ارزیابی ریسک عمل کند. مؤلفه‌های با رتبه بالاتر، به دلیل تأثیر قابل‌توجه بر شفافیت و پاسخگویی، ممکن است در صورت عدم توجه مناسب، ریسک‌های بیشتری را برای شرکت‌ها و ذینفعان به همراه داشته باشد. نهادهای استانداردگذار می‌توانند از این رتبه‌بندی برای توسعه و به‌روزرسانی استانداردهای حسابرسی استفاده کنند. تأکید بر مؤلفه‌های کلیدی می‌تواند به ایجاد دستورالعمل‌های واضح‌تر و جامع‌تر برای حسابرسان منجر شود، که درنهایت به بهبود کیفیت حسابرسی و گزارشگری مالی کمک می‌کند. رتبه‌بندی برای محققان نیز مفید است. آن‌ها می‌توانند مطالعات خود را بر روی مؤلفه‌های با اهمیت بالاتر متمرکز کنند، شواهد تجربی جمع‌آوری کرده و روابط علّی بین این مؤلفه‌ها و عملکرد شرکت را بررسی نمایند. نتایج پژوهش‌ها نشان می‌دهد که بهبود پاسخگویی به سهامداران، به‌ویژه از طریق گزارش‌دهی شفاف و ارتباط مؤثر، با افزایش اعتماد سرمایه‌گذاران، بهبود ارزش شرکت و کاهش هزینه‌های سرمایه مرتبط است (بال و همکاران، ۲۰۰۹). شفافیت اطلاعات مالی و غیرمالی، به‌عنوان یک اولویت دوم، نقش حیاتی در کاهش عدم تقارن اطلاعات بین مدیران و سهامداران دارد. شفافیت بیشتر با بهبود تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران و کاهش ریسک سیستماتیک مرتبط است (چن و همکاران، ۲۰۱۷). توجه به حقوق و منافع ذینفعان مختلف، از کارکنان گرفته تا جامعه، به‌عنوان یک مؤلفه مهم در حاکمیت شرکتی، می‌تواند به بهبود پایداری و مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها منجر شود. در نظر گرفتن منافع ذینفعان می‌تواند به وفاداری مشتری، بهبود روحیه کارکنان و درنهایت افزایش سودآوری بلندمدت کمک کند (فریمن[1] و همکاران، ۲۰۱۰).

پیاده‌سازی شاخص‌های پاسخگویی در مؤسسات حسابرسی ایران نیازمند یک چارچوب اجرایی منسجم و دقیق است. در مرحله اول باید شاخص‌های مشخص و قابل اندازه‌گیری برای ارزیابی پاسخگویی مؤسسات حسابرسی تعریف شوند. این شاخص‌ها می‌توانند شامل موارد زیر باشند:

۱) زمان پاسخگویی به درخواست اطلاعات از سوی مشتریان،

۲) دقت و کیفیت گزارش‌های حسابرسی،

۳) میزان رعایت استانداردهای حسابرسی و اخلاقی،

1. Freeman

http://sebaa.journal.qom-iau.ac.ir/

۴) رضایت مشتریان از خدمات حسابرسی،

۵) شفافیت در فرآیندهای حسابرسی و گزارشگری.

در مرحله دوم، مؤسسات حسابرسی دستورالعمل‌ها و رویه‌های داخلی خود را به‌منظور اجرایی‌سازی شاخص‌های پاسخگویی به‌روزرسانی کنند. این دستورالعمل‌ها باید شامل موارد زیر باشند:

۱) فرآیندهای مستندسازی و ثبت درخواست‌های مشتریان،

۲) روش‌های ارزیابی و تضمین کیفیت گزارش‌های حسابرسی،

۳) آموزش‌های لازم برای حسابرسان در مورد اهمیت پاسخگویی و رعایت استانداردهای حرفه حسابرسی،

۴) مکانیزم‌های بازخوردگیری از مشتریان برای ارزیابی رضایت آن‌ها.

مرحله سوم، پیاده‌سازی سیستم‌های نظارتی برای پایش مداوم شاخص‌های پاسخگویی حسابرسان می‌باشد. عملکرد موسسه در زمینه پاسخگویی، به‌طور منظم ارزیابی شود. این ارزیابی می‌تواند شامل نظرسنجی از مشتریان، بررسی پرونده‌های حسابرسی، و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده باشد. براساس نتایج ارزیابی و بازخوردها، اقدامات اصلاحی و بهبود اجرا گردد. این امر می‌تواند شامل اصلاح رویه‌ها، به‌روزرسانی دستورالعمل‌ها، و آموزش‌های تکمیلی باشد. اجرای این چارچوب اجرایی نیازمند تعهد مدیریت ارشد مؤسسات حسابرسی، آموزش مناسب کارکنان و نظارت مداوم بر فرآیندها است. با پیاده‌سازی این شاخص‌ها، مؤسسات حسابرسی می‌توانند به بهبود کیفیت خدمات، افزایش رضایت مشتریان و تقویت اعتماد عمومی به حرفه حسابرسی در ایران کمک کنند.

http://sebaa.journal.qom-iau.ac.ir/

منـابع

اثنی‌عشری، حمیده؛ بیگ‌پناه، بهزاد (۱۴۰۲). پاسخگویی عمومی مؤسسات حسابرسی: واکاوی دیدگاه حسابرسان. *پژوهش‌های حسابداری مالی*، ۱۵(۳)، ص۲۹-۵۲.

بیگ‌پناه، بهزاد؛ اثنی عشری، حمیده؛ هشی، عباس؛ اسدی، غلامحسین (۱۴۰۱). پاسخ‌گویی مؤسسه‌های حسابرسی: رویکرد تحلیل محتوا. *بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، ۲۹(۲)، ص۲۱۳-۲۴۱.

بیگ‌پناه، بهزاد؛ اثنی عشری، حمیده؛ هشی، عباس؛ اسدی، غلامحسین (۱۴۰۴). تأثیر نظام حاکمیت مؤسسات حسابرسی بر کیفیت حسابرسی. *دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت*، ۱۴(۵۶)، ص۹۷-۱۱۳.

حساس یگانه، یحیی (۱۳۸۸). *فلسفه حسابرسی*. تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.

زارع، ایمان؛ غلامی جمکرانی، رضا؛ مرادی، محمد؛ بابایی‌فرد، اسدالله؛ جهانگیرنیا، حسین (۱۴۰۰). پاسخگویی در حسابداری از منظر اسلام با محوریت تئوری ساختیابی. *تحقیقات مالی اسلامی*، ۱۰(۲)۲، ص۸۳۱-۸۵۵.

سازمان حسابرسی (۱۴۰۳). *استانداردهای مصوب حسابداری و حسابرسی*.

شمسی، قباد؛ جمشیدی نوید، بابک؛ قنبری، مهرداد؛ محمدی یاریجانی، فروزان (۱۴۰۳). ارائه الگوی مطلوب گزارش حسابرسی و کیفیت حسابرسی بخش عمومی با در نظر گرفتن نقش میانجی کنترل‌های داخلی مبتنی بر ریسک. *دانش حسابرسی*، ۲۴(۹۵)، ص۳۸۴-۴۰۵.

غفوریان شاگردی، امیر؛ وقفی، سید حسام؛ ابراهیمی، سید کاظم؛ عظیمی برخورداری، محمد (۱۴۰۳). بررسی نقش تعدیل‌گر دقت اظهارنظر حسابرس بر رابطه بین حاکمیت شرکتی و تغییر حسابرس. *مطالعات حسابداری و حسابرسی، (در دست انتشار)*.

مهدی‌پور، مرصاد؛ مهرفر، ابوطالب؛ مصداقی، احسان (۱۴۰۳). بررسی تأثیر حاکمیت شرکتی و تغییر مؤسسات حسابرسی بر کیفیت حسابرسی. *رویکردهای پژوهشی نوین مدیریت و حسابداری*، ۸(۲۹)، ص۳۹۶-۴۰۸.

هریوندی، سهیل (۱۴۰۳). ارزیابی اثر برقراری الزامات پاسخگویی و قوانین و مقررات به حسابرسان مستقل در مبارزه با فساد مالی. *چشم‌انداز حسابداری و مدیریت*، ۷(۹۱)، ص۵۶-۶۷.

یاری‌فرد، رسول؛ هاشمی، نگار (۱۴۰۳). تأثیر گزارشگری مسئولیت اجتماعی بر ارزش شرکت با در نظر گرفتن نقش کیفیت حسابرسی، حاکمیت شرکتی و مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران. *چشم‌انداز حسابداری و مدیریت*، ۷(۹۴)، ص۱-۲۷.

Adeyemi, F.K. & Olarewaju, O.M. (2019). Internal Control System and Financial Accountability: An Investigation of Nigerian South-Western Public Sector. *ACTA Universitis Danumius*, 15(1), p. 134-150.

Alade, M.E., Owabumoye, M.O. & Olowookere, J.K. (2020). Budgetary control mechanism and financial accountability in Ondo State Public Sector. *Accounting and Taxation Review*, 4(2), p. 134-147.

Al-Hussaini, E.K. & Al-Tawil, M.K. (2018). The impact of corporate governance on financial performance: Evidence from Iraqi banks. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 8(1), p. 179-188.

Ball, R., Kothari, S.P. & Robin, A. (2009). Looking for leadership: The relation between board governance and firm performance. *Journal of Applied Corporate Finance*, 21(1), p. 44-62.

http://sebaa.journal.qom-iau.ac.ir/

Broomhill, R. (2007). Corporate Social Responsibility: Key Issues and Debates. *Duns tan*. no.1

Buuren, J. & Koch, C. (2010). Do Audit firms use the transparency report to signal audit quality? *Economics of Innovation and new technology*,11(4), p. 1-52.

Chen, C.H., Chen, S.Y. & Cheng, C.H. (2017). The impact of corporate transparency on firm performance: Evidence from Taiwan. *International Journal of Commerce and Management*, 27(1), p. 101-118.

Cheng, Y., Lopin, K. & Feng, K. (2017). The Relationship between CSR Disclosure and Competitive Advantage, Sustainability Accounting. *Management and Policy Journal*, 8(5), p. 547-570.

Dash, T. & Sahoo, C.K. (2025). Indian mining industry: exploring the significance of social audit in fostering sustainable corporate social responsibility. *Social Responsibility Journal*, 21(3), p. 640-666. https://doi.org/10.1108/SRJ-01-2024-0020

Deumes, R., Schelleman, C., Bauwhede, H.V. & Vanstraelen, A. (2012). Audit firm governance: Do transparency reports reveal audit quality? *Auditing: A Journal of Practice and Theory*, 31(4), p. 193-214.

Dewi, N.F., Ferdous Azam, S.M. & Yusoff, S.Kh. (2019). Factors influencing the information quality of local government financial statement and financial accountability. *Management Science Letters*, no. 9, p. 1373–1384.

Financial Reporting council (202). *Discussion: Technological resources: using technology to enhance audit quality*.

Freeman, R.E. (2010). *Strategic management: A stakeholder approach*. Cengage Learning.

Fu, Y. (2015). *Transparency reporing and partner remuneration in Australian audit firms.* UNSW Australia University. https://doi.org/10.26190/unsworks/2815

Hategan, C.D. (2020). *Auditing the Auditors- Oversight: Necessity or Comlulsoriness. Challenges and perspectives of financial audit.* https://doi.org/10.20869/AUDITF/2020/157/002

IOSCO (2009). *Transparency of firms that audit public companies, Consultation Report*. International Organization of Securities Commissions.
URL= https://www.iosco.org/library/pubdocs/pd f/ioscopd302.pdf

Lennox, C. & Pittman, J. (2010). Auditing the auditors: Evidence on the recent reforms to the external monitoring of audit firms. *Journal of Accounting and Economics*, 49(1-2), p. 84-103.

Lightstone, K. & Driscoll, C. (2008). Disclosing elements of disclosure: A test of legitimacy theory and company ethics. *Canadian Journal of administrative sciences*, 25(1), p. 7-21.

Mădălina, G., Nadia, A. & Cătălin, A. (2011). The role of the accountancy professional bodies in developing social and environmental reporting. *Economics, annals of faculty of economics, University of Oradea*, 1(1) p. 622-652.

Pott, C., Mock, T. & Watrin, C. (2008). The effect of a transparency report on auditor independence: Practitioners' self- assessment. *Review Management Sciences*, 2(2), p. 111-112.

Rosa, F., Caserio, C. & Bernini, F. (2018). Corporate governance of audit firms: Assessing the usefulness of transparency reports in Europe-Wide analysis. *Corporate governance*, 27(1), p. 14-32. https://doi.org/10.1111/corg.12235

http://sebaa.journal.qom-iau.ac.ir/

Sommerfeldt, R.D., Zimbelman, A.F. & Zimbelman, M.F. (2019). The effect of audit culture on auditor honesty and skepticism. *Working paper*, p. 1-44.

Tucker, J.W. (2015). The relation between disclosure quality and reporting quality: A discussion of Cassell, Myers and Seidel. *Accounting, organizations and Society*, no. 46, p. 39-43.

Wang, O., Wu, H. & Li, C. (2025). Corporate social responsibility performance and litigation risk. *Finance Research Letters*, no. 72.https://doi.org/10.1016/j.frl.2024.106584

Wang, Q., Fan, Y. & Lu, J. (2020). Audit quality and corporate governance: A review and research agenda. *Journal of Accounting Literature*, no. 40, p. 1-16.

Zhao, Z., Meng, F., He, Y. & Gu, Z. (2019). The Influence of Corporate Social Responsibility on Competitive advantage with Multiple Mediations from Social Capital and Dynamic Capabilities. *Sustainability*, 11(1).

http://sebaa.journal.qom-iau.ac.ir/